

ZPRÁVA O ČINNOSTI SEKCE ARCHEOLOGIE KATEDRY HISTORIE FF UP V OLMOUCI ZA ROK 2021

Pavlaína Kalábková

I rok 2021 byl ještě částečně ve znamení koronaviru. Zimní zkouškové období i letní semestr akademického roku 2020/2021 byl realizován v režimu online se značným omezením kontaktní výuky a přítomnosti studentů a pracovníků na univerzitní půdě. Naštěstí s postupujícím jarem a létem 2021 se situace změnila a nový akademický rok 2021/2022 již začal probíhat v běžných podmínkách.

Do akademického roku 2021/2022 nastoupilo 120 studentů, z toho bylo 35 v prezenčním bakalářském, 56 v kombinovaném bakalářském a 29 v prezenčním magisterském studiu. Uvolnění situace se odrazilo nejen ve větším počtu zájemců o studium archeologie (zejména té v kombinované formě), ale i ve výsledném počtu studujících nastoupených do 1. ročníků všech forem studia. Bohužel však již v průběhu akademického roku řada z nich studia zahradila a opakoval se tak trend z předchozích let.

Letní odborné praxe probíhaly na výzkumech Archeologického ústavu AV ČR v Brně v Milovicích, kde pod vedením Martina Nováka studenti odkrývali část paleolitického gravettského sídliště; v Čejči, na záchranném výzkumu Ústavu archeologické památkové péče Brno při stavbě plynovodu Moravia, při němž bylo objeveno neolitické sídliště prvních zemědělců; a na výzkumu Národního památkového ústavu, ú.o.p. Ostrava, v Lichnově na zaniklém středověkém hornickém sídlišti Rabendorf. V rámci doplňkových praxí pracovali studenti i na výzkumech Národního památkového ústavu, ú.o.p. Olomouc na raně středověkých výzkumech na olomouckém Povelu a na hradišti ve Stavenicích. Někteří studenti měli i možnost účastnit dalšího sondážního výzkumu v Býčí skále u Adamova, kde pod vedením Martina Golce a ve spolupráci s UK v Praze a blanenským muzeem vzorkovali jednotlivé kulturní vrstvy dokládající různé lidské aktivity v tomto unikátním prostoru.

V rámci laboratorní praxe pak studenti měli možnost zpracovávat materiál z Hradiska u Kroměříže pro kroměřížské muzeum, středověký materiál z výzkumu olomouckého pracoviště Národního památkového ústavu na Křížkovského 10 v Olomouci či konzervovali kovové artefakty bylanské kultury z Lovosic pro Ústav archeologické památkové péče severozápadních Čech v Mostě. Pro mikulovské muzeum se začal také laboratorně zpracovávat ma-

teriál z Pavlova – Horního pole, výzkum realizovaný již v osmdesátých letech 20. století při stavbě Novomlýnských nádrží brněnským archeologickým ústavem. Finanční prostředky na toto zpracování, podobně jako u Hradiska u Kroměříže, se podařilo získat ze společných grantových zdrojů Akademie věd ČR a příslušných krajů v rámci programu Regionální spolupráce.

Tradiční odborná archeologická exkurze v červnu vedla na východní a severní Moravu. Postupně jsme navštívili Předmostí u Přerova a Přerov, Dřevohostický les, Hostýn, Klášťov, Koutoč u Štramberka, jeskyni Šipku, Chotěbuz, Český i Polský Těšín a Jablůnkov. Exkurze nás zavedla tedy jak na klíčové paleolitické lokality, tak i na pravěká hradiště, posvátná místa, do raně středověkých center i do novověké vojenské pevnosti.

Na začátku roku 2021 začala pracovat sekce s deseti zaměstnanci – šest zaměstnanců mělo celý úvazek, čtyři zaměstnanci částečný. 5,2 úvazku bylo kryto z prostředků katedry (zdrojů 11 a 30), 2,1 úvazku z naší doplňkové hospodářské činnosti (zdroj 90). Protože se bohužel pracovníkům sekce pro rok 2021 nepodařilo získat větší projekt, který by některé úvazky financoval, rozhodlo vedení katedry historie snížit počet zaměstnanců sekce a zrušit jeden celý úvazek. Nebyla tak prodloužena pracovní smlouva Tomáši Zemanovi a z pracoviště musel od 1. července 2021 odejít. Protože nebylo vedením katedry historie umožněno zaměstnat za T. Zemana ani adekvátní náhradu, museli si zbylí pracovníci sekce rozdělit pro nový akademický rok jeho práci a alespoň částečně i jeho výuku. Miloš Hlava převzal výuku doby římské a stěhování národů v bakalářském stupni studia, Pavína Kalábková výuku předmětu Teorie archeologického výzkumu, Martin Golec Archeologickou prospekci 2 (dektory) a Artefaktuální archeologii – kovy a Ivana Vosttovská – Artefaktuální archeologie – kost a paroh. Některé předměty však musely být v novém akademickém roce zrušeny úplně – jedná se zejména o celý specializační modul doby římské a stěhování národů v magisterském studiu, který nemůže být díky nepřítomnosti adekvátního vyučujícího realizován a je to handicap pro archeologický studijní program.

V roce 2021 se pokračovalo v řešení rozběhnutých projektů. Karel Nováček s Lenkou Starkovou a dalšími členy týmu dokončovali projekt GAČR s názvem *Monastické osídlení jako socioekonomický fenomén raně islámské severní Mezopotámie*. Ve spolupráci s geofyziky Ústavu archeologie FF MU Brno provedli geofyzikální prospekci lokalit v iráckém Kurdistanu, v guvernorátu Arbíl a distriktu Koya (zejména raně islámské lokality) a do tisku připravili i několik studií a závěrečné monografie jako výstupy tohoto projektu. Oba pracovníci pokračovali také v realizaci projektu *Erbil Plain Archaeological Survey* (mezinárodní projekt pod vedením prof. Jasona Ura z Harvard University) a vedli

výukové kurzi *Příčiny chátrání a možnosti záchrany stavebního architektonického dědictví* určené pro odborníky z Mosulu, které se konaly na Iráckém institutu pro ochranu kulturního dědictví a starožitností v iráckém Erbilu. Na pracovišti sekce archeologie se realizovaly i projekty FPVČ – T. Zeman dokončil projekt *Vybrané aspekty hospodářství, dálkových kontaktů a zániku germánských sídlišť na Moravě*. M. Golec dokončil projekt *Elity starší doby železné na Moravě* a začal řešit nově získaný projekt s názvem *Halštatská Býčí skála – multidisciplinární výzkum*. Na podzim roku 2021 byly připravovány také nové projekty FPVČ a Ivaně Vostrovské se jeden z nich podařilo získat pro roky 2022–2024. M. Hlava a P. Kalábková se pátým rokem podíleli na projektu *Dějiny Šternberka*, který získala katedra historie FF UP od Města Šternberk, a v roce 2021 připravovali podklady pro obrazové přílohy a dělali korektury odevzdaných textů. M. Hlava se podílel i na projektu *Laténské sídliště ve Slatinicích a nálezy jantaru v době laténské na Moravě* svého diplomanta Filipa Korna v rámci institucioální podpory studentský projektů IGA. M. Golec pokračoval také v řešení projektu *Hardtmuth: od uhlu k tužkařskému impériu* (NAKI II).

Sekce byla úspěšná i v publikační činnosti. Byla vydána řada studií v zahraničních impaktových a tuzemských recenzovaných časopisech. V rámci edice *Archaeologica Olomucensia* ve Vydavatelství FF UP vyšla absolventská práce Václava Kolomazníčka *Panství pánů z Holštejna z pohledu archeologie. Svědectví zaniklých středověkých vesnic*. Je to již šestý svazek sekční monografické řady.

Pracovníci sekce se zúčastnili i několika onlinových i prezenčních mezinárodních a tuzemských konferencí. Karel Nováček přednášel například na 12. kongresu ICAANE v Bologni, na mezinárodní konferenci *Ceramics from Islamic Lands* organizované Victoria & Albert Museum London. P. Kalábková měla prezentace na 27th Annual Meeting European Association of Archaeologists v německém Kielu či na konferenci *Otázky neolitu a eneolitu našich zemí v Nových Hradech v západních Čechách*. V roce 2021 se posílily i mezinárodní kontakty. P. Kalábková absolvoval tři měsíční studijní stáž v Deutsch Archeologische Institut, resp. v Römisch Germanische Kommission ve Frankfurtu nad Mohanem. Na naše pracoviště zavítali v rámci projektu Erasmus+ prof. Noemi Beljak Pažinovaná z Univerzity Konštantina Filozófa v Nitre a M. Golcovi se podařilo připravit společný mezinárodní projekt *Lead Agency – Amber Roads of the Early Iron Age in Central Europe* s německými archeologickými pracovišti na univerzitách v Erlangenu a Stuttgartu.

Sekce uspořádala i několik popularizačních akcí. Kromě vycházek v rámci Archeologického léta pořádaného Archeologickými ústavu AV ČR v Praze

a v Brně to byl zejména *Workshop Metody laboratorního zpracování a dokumentace nálezů v archeologických depozitářích*, který organizovala Univerzita Palackého ve spolupráci s Archeologickým ústavem AV ČR Brno a Regionálním muzeem v Mikulově v rámci Mezinárodního dne archeologie 17. 10. 2021. Na workshopu zazněly dvě krátké přednášky: jedna představila lokalitu Pavlov-Horní pole a druhá byla na téma laboratorního zpracování. Pro praktické ukázky byly využity nálezy ze zmíněné lokality a laická veřejnost se zde prakticky seznámila s jednotlivými konzervačními a dokumentačními postupy zpracování archeologického materiálu (mytí a kompletace artefaktů, lepení a sádrování keramických nádob, kreslení, fotodokumentace apod.).

Opět lze tedy konstatovat, že ani v roce 2021 sekce archeologie KHI FF UP nezahléla a tím, že relativně dobře dopadlo v tomto roce i její finanční hospodaření, můžeme uplynulý rok považovat za úspěšný.

Mgr. Pavlína Kalábková, Ph.D.
Katedra historie (sekce archeologie)
Filozofická fakulta
Univerzita Palackého v Olomouci
Na Hradě 5
771 80 Olomouc
Česká republika
e-mail: pavlina.kalabkova@upol.cz